

НАРЕДБА № 12 ОТ 4 ДЕКЕМВРИ 2007 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "РАСТЕНИЕВЪД"

В сила от 19.02.2008 г.

*Издадена от Министерството на образованието и науката
Обн. ДВ. бр.17 от 19 Февруари 2008г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 621030 "Растениевъд" от област на образование "Селско, горско и рибно стопанство" и професионално направление 621 "Селско стопанство" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професия 621030 "Растениевъд" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на първа и втора степен на професионална квалификация за специалността 6210301 "Растениевъдство".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Растениевъд".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Растениевъд" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОО по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по специалности и професии от професионално направление "Селско стопанство" от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 и във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация
по професия "Растениевъд"

Професионално направление:	
621	Селско стопанство
Наименование на професията:	
621030	Растениевъд

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 е представена специалността, включена в професия "Растениевъд" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПО) съгласно Заповед № РД-09-413/12.05.2003 г., изменен и допълнен със Заповед № РД-09-04/8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34/22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255/9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274/18.02.2005 г., както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на първа и втора степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност	Степен на	Входящо минимално
-------------	-----------	-------------------

		професионална квалификация	образователно равнище	
			за ученици	за лица, навършили 16 г.
6210301	Расте- ниевъд- ство	Първа	Завършен шести клас	Завършен шести клас
6210301	Расте- ниевъд- ство	Втора	Завършено основно образование	Завършено основно образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав да упражнява професията "Растениевъд", което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказна (чл. 14, ал. 3 ЗПОО).

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалността

Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица 2.

Таблица 2

Описание на трудовите дейности	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		знания за:	умения за:	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5
Специалност "Растениевъдство" - първа степен на професионална квалификация				
1. Извършва подготовка и обработка на почвата (почистване, подравняване, профилиране и окопаване).	Почва, растения, засети и засадени площи, мотики, лопати, гребла, кирки, лични предпазни средства, работно облекло.	Свойства на почвата; Подравняване и профилиране на площите; Срокове за извършване на обработките.	Работа с градински инвентар; Окомерно преценяване състоянието на почвата.	Издръжливост; Умение за работа в екип; Позитивно отношение към околната среда.
2. Осъществява операции, свързани с торенето и напояването: - товаро-разтоварни; - монтаж и демонтаж на напоителни системи и машини; - прокарване на временни бразди за напояване.	Различни видове минерални и органични торове; Складове за съхраняване на торове; Машини за транспортиране и внасяне на торове; Лопати, чували, транспортни ленти, ремаркета; Ботуши, работни дрехи, ръкавици; Почва, растения, водоизточници; Инструменти и машини за подготовка на	Видове торове (органични и минерални); Машини за транспортиране и торене; Начини на напояване; Дъждовални машини и инсталации; Правила за опазване на околната среда от замърсяване.	Разпознаване на видове торове (органични и минерални); Прокарване на напоителни бразди; Монтиране, настройване и работа с напоителна техника.	Издръжливост; дисциплинираност; Отговорност; Наблюдателност.

	площите; Съоръжения за напоиване.			
3. Извършва ръчни операции при отглеждане на открито на земеделските култури.	Семена, растения, мотики, гребла, садила.	Ботанически особености на земеделските култури; Начини на размножаване; Правила за здравословни и безопасни условия на труд.	Разпознаване на семена; Разпознаване на земеделските култури; Работа с градинарски инструменти.	Издръжливост; наблюдателност; Умение за работа в екип; Позитивно отношение към околната среда.
4. Работи в култивационни съоръжения.	Парници, растения, оранжерии, семена, посадъчен материал, почва; Градински инструменти (садила, ножици, мотики, лопати, колчета, кофи); Съдове за производство; Ръкавици, ботуши, работни дрехи.	Култивационни съоръжения и устройството им; Видове земеделски култури; Качество на посевния и посадъчния материал.	Разпознаване на семена и растения; Работа с инструменти за засаждане; Работа в култивационни съоръжения (отваряне, затваряне, проветряване, засенчване, поливане); Извършване на специфични дейности (колтучене, кършене, пензиране и др.).	Издръжливост; Умение за работа в екип; Позитивно отношение към околната среда.
5. Участва в производството на посевен и посадъчен материал.	Почва, семена, посадъчен материал; Лопати, мотики, лозаро-овощарски	Стратифициране и засяване на семена; Начини и време за присаждане; Грижи след присаждането	Работа с инструменти за присаждане и маркиране; Колтучене, пензиране,	Издръжливост; Умение за работа в екип; Позитивно отношение към

	ножици, ножчета за присаждане, етикети, маркери, манила; Пясък, сандъци; Помещения за съхраняване на посадъчния материал, стратификална и др.	на дръвчетата (окопаване, филизене, напояване, торене, обезметляване, обезпитяване).	привързване, прищипване, присаждане, изваждане, сортиране, окопаване, съхранение.	околната среда.
6. Участва в провеждането на растителнозащитни мероприятия.	Растения, препарати за растителна защита, помещения за обеззаразяване, резервоари за направа на растителнозащитни разтвори, пръскачки, машини за обеззаразяване, прашалки, работни дрехи, маски, ръкавици.	Плевели, болести, неприятели, техника за обеззаразяване и растителна защита; Методи за борба с вредителите - традиционни и екологосъобразни.	Разпознаване на плевели, болести и неприятели; Работа с пръскачки, прашалки, машини за обеззаразяване.	Дисциплинираност; отговорност; Позитивно отношение към околната среда.
7. Извършва първична заготовка и съхранява земеделска продукция, посевен и посадъчен материал.	Манипулационни пунктове, сушилни и складови помещения, траншеи, шатри, препарати за обеззаразяване на складовете и продукцията, машини за низане на тютюн; Вода, амбалаж, ножчета,	Обикновени складове, хладилни помещения, ровници, траншеи, шатри, сушилни; Изисквания за първична заготовка и съхраняване.	Извършване на сортиране, почистване, измиване, нарязване, сушене, опаковане, низане и балиране.	Отговорност; Дисциплинираност; Умение за работа в екип.

	калибратори, чували, лопати, стълби, канап, бали, игли за низане.			
8. Поддържа работни и транспортни средства и оборудване при технологични операции и товаро-разтоварни дейности.	Транспортни средства, инструменти, платформи, транспортни ленти.	Начини за поддържане на машините и инструментите; Работно оборудване и работата с него; Устройство и действие на трактори и автомобили и самоходна техника.	Ползване на машини, работно оборудване, инструменти и др.	Отговорност; Дисциплинираност; Умение за работа в екип.
9. Поддържа ред и чистота на работното място и да спазва правилата за безопасност на труда.	Работно облекло, ръкавици; Метли, лопати, гребла, кофи.	Изисквания за осигуряване на здраво-словни и безопасни условия на труд; Специфични изисквания при работа с ремаркета и полуремаркета; Товарене и разтоварване на сандъци, бали, щайги, кафези и др.	Поддържане, поставяне и прибиране на работно оборудване, инструменти и др. на съответното работно място; Работа с трактори и самоходна техника.	Отговорност; Дисциплинираност; Умение за работа в екип.
Специалност "Растениевъдство" - втора степен на професионална квалификация				
1. Извършва агропроизводствена характеристика на почвата.	Почва; Сита, химикали, епруветки, колби, везни, сонди, почвен термометър, метър.	Състав и свойства на почвата; Почвено плодородие, почвообразователен процес; Типове почви; Разпространение на почвените типове и подтипове.	Определяне вида и състава и свойствата на почвата; Разпознаване на типовете почви.	Концентрация на вниманието; Наблюдателност; Готовност за самостоятелен труд; дисциплинираност; Готовност за точно и прецизно спазване на

				инструкции, указания (изисквания); Отговорност.
2. Съставя сеитбообръщения.	Земя, селскостопански култури, сеитбооборотни планове.	Същност и необходимост от редуване на земеделските култури; Основни правила при редуване на земеделските култури; Видове сеитбообръщения.	Избор на подходящ тип сеитбообръщения в зависимост от отглежданите култури; Определяне размера и броя на полетата; Съставяне на ротационни таблици.	Логическо мислене; Комбинативност; Съобразителност; Умение за поемане на риск; Гъвкавост.
3. Извършва основни технологични операции				
3.1. Обработка почвата - оран, дисковане, култивиране, брануване.	Земя, селскостопански култури - полски, трайни насаждения; Браздомер, профиломер; Трактори, плугове, брани, култиватори.	Основна обработка (оран); Повърхностна обработка (оран); Дискуване, валиране, култивиране и изисквания при тяхното извършване; Екологични технологии за обработка на почвата; Машини за обработка на почвата.	Извършване на оран, дисковане, култивиране, брануване и оценяване на качеството на работата.	Издръжливост на работа при еднообразна рутинна дейност; Концентрация на вниманието; Отговорност.
3.2. Торене.	Земя, селскостопански култури, торове; Трактори, ремаркета, машини за торене, горивно-смазочни	Място за съхранение на торове (органични и минерални); Срок и начин на внасяне; Съхраняване и смесване на торовете; Машини за торене;	Изчисляване нормата на торене и извършване на торене.	Да планира и организира дейности; Съобразителност; Отговорност.

	материали (ГСМ) Ботуши, ръкавици и др.	Опазване на околната среда от замърсяване.		
3.3. Напояване.	Селскостопански култури, вода, напоителни съоръжения и машини.	Подготовка на площите за напояване и начините на напояване; Поливна и напоителна норма, видове поливки.	Определяне на поливната и напоителната норма и извършване на напояването; Работа с напоителна техника; Борба с ерозията.	Умения за вземане на решения; Отговорност; Дисциплинираност; Позитивно отношение към околната среда.
3.4. Растителна защита (РЗ).	Селскостопански култури, препарати за РЗ; Трактори, машини за химическа защита, ръкавици, ГСМ и др.	Разпознаване на основните групи вредители по селскостопанските култури; Основните методи и средства за провеждането на растителнозащитни мероприятия и нови методи.	Определяне степента на вредност; Срокове на растителна защита; Провеждане на растителнозащитни мероприятия.	Отговорност; Дисциплинираност; Концентрация на вниманието; Наблюдателност.
4. Отглежда земеделски култури - полски, зеленчукови, фуражни, трайни насаждения, лечебни и алтернативни култури.	Земя, семена, торове, препарати, култури, селскостопански машини и съоръжения, трактори, автомобили, ГСМ, селскостопански инвентар.	Ботаническа и биологична характеристика на основните групи земеделски култури; Видов и сортов състав; Традиционни технологии за отглеждане и прибиране на културите; Алтернативни технологии за отглеждане	Разпознаване на видовия и сортовия състав на земеделските култури; Извършване на основни технологични операции при отглеждане и прибиране на културите.	Работа в екип; Сръчност; Отговорност
5. Извършва селекция и семепроизводство.	Почва, растения, семена.	Методи на селекция; Фази на развитие на земеделските култури; Структура и организация на семепроизводно стопанство;	Наблюдаване, отчитане и прибиране на полските опити.	Наблюдателност; Съобразителност.

		Организация на полския опит.		
6. Разчита работни чертежи, схеми и скици.	Чертежи, скици, схеми, чертожни инструменти и материали.	Видове чертежи, проекции, оразмеряване, условни означения.	Разчитане на сборни чертежи.	Наблюдателност; Съобразителност.
7. Работи с различни видове селскостопански машини.	Плугове, брани, фрези, култиватори, валяци, машини за торене, сеитба и садене; Съоръжения за напояване, машини за химическа защита; Косачки, силажо комбайни, зърнокомбайни, приспособления за прибиране на селскостопански култури.	Класификация на селскостопанските машини; Устройство и принцип на действие на селскостопанските машини; Поддържане и съхранение на техниката.	Нагласяване и регулиране на селскостопанските машини; Прикачване и навесване на селскостопанските машини; Обслужване, поддържане и съхраняване на селскостопанските машини.	Сръчност; Отговорност; Дисциплинираност; Съобразителност; Гъвкавост.
8. Извършва основните дейности с трактор.	Трактори, автомобили, двигатели с вътрешно горене (ДВГ).	Класификация на тракторите и автомобилите и видовете двигатели; Устройство и действие на ДВГ; Системи на тракторите и автомобилите.	Нагласяване и регулиране на механизмите и системите на тракторите и автомобилите; Управление и работа с трактор.	Отговорност; Съобразителност; Гъвкавост.
9. Спазва изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на различни технологични операции.	Лични предпазни средства, пожарогасител, нормативни актове, предпазни, предупредителни и забранителни знаци, надписи и табели.	Спазване на технологичната последователност при изпълнение на селскостопански дейности; Лични предпазни средства; Здравословни и безопасни условия на труд при извършване на различни видове дейности	Правилно използване на лични предпазни средства; Безопасна работа с торове, препарати, машини, съоръжения и инструменти.	Отговорност; Съобразителност; Гъвкавост.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление "Селско стопанство"

Селското стопанство е един от приоритетите на националната икономика. Основните задачи, които предстои да бъдат решени чрез различни инвестиционни програми, са:

- подобряване на условията за производството, преработката и маркетинга на земеделски продукти съгласно нормативите и изискванията на пазара на труда и основните пазарни стандарти за растителна земеделска продукция в Европейския съюз;
- разширяване на използването на технологии и методи за производство на растителна продукция въз основа на принципите на биологичното земеделие;
- интегрирано развитие на селските райони, насочено към укрепването и съхраняването на тяхната икономика и общност;
- устойчиво развитие на селските райони;
- инвестиции в човешки ресурси - професионално обучение на земеделски производители и други лица, работещи в селското стопанство и участващи в земеделското производство, в първичната преработка и съхраняването на селскостопанска продукция.

2.3. Възможности за професионална квалификация

Придобилите професионална квалификация по професията "Растениевъд" могат да постъпват на работа на длъжностите (професиите) от Националната квалификация на професиите и длъжностите (2006 г.) НКПД от група 611 "Градинари и растениевъди".

За управление на трактор и други селскостопански машини обучаваните трябва да положат изпит за придобиване на правоспособност за водач на МПС категории "Ткт", "Твк" и "В" според изискванията на Наредба № 37 от 2002 г. за условията и реда за обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и условията и реда за издаване на разрешение за тяхното обучение (обн., ДВ, бр. 82 от 2002 г.; изм., бр. 42 и 96 от 2004 г. и бр. 44 от 2006 г.) на Министерството на транспорта и съобщенията и Наредба № 8 от 2004 г. за условията и реда за придобиване и отнемане на правоспособност за работа със земеделска и горска техника (ДВ, бр. 20 от 2004 г.) на Министерството на земеделието и горите.

2.4. Възможности за повишаване на професионалната квалификация

Придобилият първа степен на професионална квалификация по професията "Растениевъд" може да продължи обучението си за придобиване на втора степен на професионална квалификация.

Придобилият втора степен на професионална квалификация по професия "Растениевъд" може да продължи обучението си по друга професия от професионално направление "Селско стопанство", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички направления, отрасловата задължителна професионална подготовка, както и част от специфичната професионална подготовка се зачита (в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професиите от професионално направление "Селско стопанство").

Придобилият втора степен на професионална квалификация по професия "Растениевъд" може да продължи обучението си за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Техник-растениевъд", като проведената професионална подготовка се зачита.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението е придобиването на теоретични знания, практически умения и професионално-личностни качества за реализация по придобитата специалност в областта на растениевъдството.

3.1. Подцели за формиране на професионални компетенции при обучението по професията "Растениевъд" - първа степен на професионална квалификация

3.1.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и използва личните предпазни средства, да знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място, да не замърсява при работа околната среда;

- познава селскостопанското производство на страната, да разбира съществуващите отношения, процеси и явления, свързани с производството;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, да разбира договорните отношения между работодател и работник;

- участва активно при изпълнение на задачите, съдейства на членовете на екипа при изпълнение на задачите и да търси помощ от тях; да се отнася с чувство на отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена;

- умее да работи в екип, да се отчита пред прекия си ръководител;

- разбира своята роля в дейността на стопанството (фермата), да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.

3.1.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Селско стопанство"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава специфичните правила за поддържане на безопасни условия на труд и за ползването на лични предпазни средства при работа в стопанството;

- познава организацията на стопанството и правомощията на длъжностните лица съобразно длъжностната му характеристика;

- познава и да спазва технологичната последователност при изпълнение на селскостопанските работи, да участва в различни рутинни дейности в земеделското производство.

3.1.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията", формирани при обучението по специфичната за професията и специалността задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- обслужва селскостопански машини, транспортни средства и да извършва товаро-разтоварни работи;

- извършва основните и спомагателните операции при отглеждането на разсада;

- участва в растителнозащитните мероприятия, торенето и напояването на растенията;

- работи в складове, сушилни, зърнохранилища, хладилници за съхраняване на растителна продукция;

- познава изискванията за ЗБУТ за работа с трактори и самоходна техника,

товарене и разтоварване.

3.2. Подцели за формиране на професионални компетенции при обучението по професията "Растениевъд" - втора степен на професионална квалификация

3.2.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и да прилага основните правила за безопасна работа на работното място, да познава и да използва личните предпазни средства, да не замърсява с работата си околната среда;

- осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - да умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа;

- познава пазарните отношения, мястото и ролята в тях на отделните лица, фирмите, институциите и държавата;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, да разбира договорните отношения между работодател и работник;

- участва при разпределяне на задачите, да съдейства и търси помощ от членовете на екипа, да се отнася с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена;

- разбира собствената си роля в дейността на стопанството (фермата), да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;

- знае общите правила за работа с компютър и да умее да ползва програмни продукти; да ползва съвременните технологии за изпълнение на технически задачи от професионалната му област;

- се справя с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява кратка комуникация на чужд език.

3.2.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Селско стопанство"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава основните земеделски култури и машини;

- познава организацията на стопанството и правомощията на длъжностните лица;

- познава и да спазва технологичната последователност за изпълнение на селскостопанските работи;

- познава организацията на фермата и правомощията на длъжностните лица.

3.2.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията", формиран при обучението по специфичната за професията и специалността задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да умее да прави агропроизводствена характеристика на почвата; да извършва основни технологични операции при отглеждане на различни земеделски култури; правилно да нагласява за работа и да съхранява селскостопански машини, съоръжения и инструменти; да извършва първична преработка и съхранение на продукцията, като:

- знае предназначението, особеностите, функциите, начините на безопасна работа със селскостопанските машини;

- разбира технологичната последователност при отглеждането на различни селскостопански култури;
- прилага усвоените теоретични знания при въвеждане на нова техника и технологии за отглеждане на селскостопански култури;
- анализира условията за работа и съобразно тях да извършва необходимите трудови дейности;
- синтезира усвоените знания и умения за правилно организиране на работата си;
- оценява качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебна програма, които се разработват на базата на ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Растениевъд".

Съдържанието на обучението по професията „Растениевъд“ - първа степен на професионална квалификация, е представено в таблица 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Работи с инструменти и материали в съответствие с основните правила за безопасна работа, не замърсява с работата си околната среда.	Изисквания за безопасна работа със земеделска техника и инструменти; Колективни и лични предпазни средства; Пожарна и аварийна безопасност; Долекарска помощ при инциденти и отравяния със средства за РЗ, химикали и изкуствени торове и правила за работа с тези материали; Опазване на околната среда.
2. Умее да работи в екип, съдейства на членовете от екипа за изпълнение на конкретни задачи и търси помощ от тях, отнася се с чувство на отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена, и я отчита пред прекия си ръководител.	Работа в екип; Професионални екипи; Комуникации.
3. Познава изискванията и	Икономика и организа-

условията на пазара на труда в Европейския съюз.	ция.
4. Познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, разбира договорните отношения между работодател и работник.	Основи на трудовоправното законодателство; Трудовоправните отношения.
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление	
5. Познава селскостопанското производство на страната, разбира съществуващите процеси и явления, свързани с това производство.	Райониране на селскостопанските култури; Технологии за отглеждане на културите.
6. Познава организацията на стопанството и правомощията на длъжностните лица.	Стопанско управление и организация на фермата; Трудови норми; Длъжностна характеристика.
7. Познава и спазва технологичната последователност при изпълнение на селскостопанските работи и участва в производството на посадъчен материал.	Растениевъдство.
Специфична за професията "Растениевъд" задължителна професионална подготовка	
8. Обслужва земеделска техника, транспортни средства и извършва товарно-разтоварни работи.	Работа, експлоатация и поддържане на трактори, автомобили, ремаркета, платформи, транспортни ленти, шнекове и др.
9. Извършва основни и спомагателни операции при отглеждане на разсада.	Разсадопроизводство.
10. Участва в растително-защитни мероприятия, торене и напояване на растенията.	Растителна защита - пръскане и прашене; Торене - с органични, минерални и бактериални торове; Напояване - гравитационно, дъждуване, капково.
11. Работи в складове, сушилни, зърнохранилища, хладилници за съхраняване на растителна продукция.	Поддържане на местата за съхранение на растителна продукция.

Съдържанието на обучението по професията "Растениевъд" - втора степен на професионална квалификация, е представено в таблица 4.

Таблица 4

Съдържание на обучението	
Професионални компетенции	Тематични области
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Познава и използва личните предпазни средства, да знае и прилага основните правила за безопасна работа при извършване на селскостопански дейности, да не замърсява с работата си околната среда.	Изисквания за безопасна работа със земеделска техника и инструменти; Пожарна и аварийна безопасност; Долекарска помощ; Опазване на околната среда.
2. Разбира собствената си роля в производството и да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.	Психологическа структура на трудовата дейност; Потребности и способности на личността за саморазвитие.
3. Осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - да умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа.	Водене на разговор чрез различни комуникационни средства; Представяне в писмен вид на молба, отчет, заявка.
4. Познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; да разбира договорните отношения между работодател и работник.	Трудовоправни отношения; Социално осигуряване; Данъчна система; Трудови норми; Етика на работното място; Длъжностна характеристика.
5. Познава пазарните отношения, мястото и ролята в тях на отделните лица, фирмите, институциите и държавата.	Социално осигуряване, данъчна система, качество; Заплащане на труда, трудови норми; Цени и ценообразуване; Нормативна уредба за отрасъла.
6. Знае общите правила за работа с компютър и умее да	Конфигурация на компютъра;

ползва програмни продукти.	Устройства за въвеждане и съхраняване на данни; Съхраняване и намиране на информация; Работа с програмни продукти за създаване на елементарни документи.
7. Може да осъществява кратка комуникация на чужд език (Ниво А1 - А2 според общата европейска рамка за владеене на чужди езици).	Най-често употребявана лексика - указателни надписи, участие в разговор с елементарни изрази и прости изречения; Думи и изрази, свързани с професионалните задачи - описание на работното място и дейност; Думи и изрази, свързани с осигуряване на безопасност.
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление "Селско стопанство"	
8. Познава основните земеделски култури и машини; познава и спазва технологичната последователност за изпълнение на селскостопанските работи.	Растениевъдство; Земеделска техника.
9. Умее да разчита документация - чертежи, скици, схеми.	Машаби и размери; Видове чертежи.
10. Познава организацията на фирмата и правомощията на длъжностните лица.	Участници в инвестиционния процес; Нормативни документи; Организация на работното място.
Специфична за професията "Растениевъд" задължителна професионална подготовка	
11. Умее да прави агропроизводствена характеристика на почвата.	Почва и почвено плодородие.
12. Извършва основни технологични операции при отглеждане на различни земеделски култури.	Основни технологични операции; Отглеждане на селскостопански култури.
13. Правилно нагласява за работа и съхранява селскостопански машини, съоръжения и инструменти.	Селскостопански машини и съоръжения - работа, експлоатация и поддържане.
14. Извършва първична преработка и съхранение	Съхраняване, преработка и консервиране.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2005 г., в сила от учебната 2005/2006 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението. Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на входа

Входящото образователно равнище за обучаван без професионална квалификация за първа степен на професионална квалификация се удостоверява с документ за завършен шести клас, а за втора - с документ за завършено основно образование.

Входящото равнище при повишаване на квалификацията се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение.

5.2. Оценяване на междинно ниво за първа степен на професионална квалификация

5.2.1. По теория

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическото задание по предварително дадени указания.

Среден 3 - обучаваният е осмислил основните понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости.

Добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и други.

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации.

5.2.2. По практика

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическото задание по предварително дадени указания.

Среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

Много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд.

Отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд; работи точно и прецизно; оценява качеството на работата си.

5.2.3. Инструментите за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, практически задачи и други, се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните задачи, въпроси, задания и др. трябва да е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в "Цели на обучението".

5.3. Оценяване на междинно ниво за втора степен на професионална квалификация

5.3.1. По теория

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическото задание по предварително дадени указания.

Среден 3 - обучаваният е осмислил основните понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости.

Добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и др.

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации; прави анализи, оценки и сравнения на процеси, явления, технологии по предварително зададени критерии.

5.3.2. По практика

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение на практическото задание по предварително дадени указания.

Среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд.

Отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд; подбира сам методи, машини, суровини и материали; оценява качеството на работата си.

5.3.3. Оценяването на професионално-личностните качества се извършва в процеса на обучението по преки и косвени признаци и се отразява на оценката по теория и практика на обучавания.

5.3.4. Инструментите за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, практически задачи и др., се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните задачи, въпроси, задания и др. трябва да е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в "Цели на обучението".

5.4. Оценяване на изхода от обучението

Държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация са два - по теория и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката в съответствие с ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Растениевъд" - първа и втора степен на професионална квалификация.

5.4.1. Изпит по теория на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка за първа степен на професионална квалификация са представени в таблица 5.

Таблица 5

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1. Изпълнение на	Познава предназначение	80

различни селскостопански дейности, специфични за съответната специалност.

нието, класификацията и функциите на селскостопанските култури и земеделската техника; познава технологичните операции при отглеждане на различни селскостопански култури;
Знае правилата за работа със селскостопански машини, съоръжения и инструменти;
Познава начините, машините и съоръженията за първична преработка и съхранение на растителна продукция.

2. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	Знания за предпазване на живота и здравето - своя и на околните; Знания за безопасна работа при изпълнение на трудовата дейност. Разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира; Познава начините за оказване на първа помощ на пострадали (при пожар, наранявания, ухапвания и др.); Знае правилата за съхранение на машини, съоръжения и инструменти; Знания за опазване на околната среда при изпълнение на конкретната дейност.	10
3. Трудовоправни знания и умения	Познава общите принципи на трудовото законодателство, правата и задълженията си като участник в трудовия процес.	10
	Общо	100

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка за втора степен на професионална квалификация са представени в таблица 6.

Таблица 6

Критерии	Показатели	Тежест
----------	------------	--------

		(%)
1. Изпълнение на различни селскостопански дейности, специфични за съответната специалност.	<p>Познава предназначението, класификацията и функциите на селскостопанските култури и земеделската техника;</p> <p>Познава технологичните операции при отглеждане на различни селскостопански култури;</p> <p>Знае правилата за работа със селскостопански машини, съоръжения и инструменти;</p> <p>Познава начините, машините и съоръженията за първична преработка и съхранение на растителна продукция;</p> <p>Предлага оптимални технологии и машини за отглеждане на селскостопански култури при определени условия.</p>	75
2. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	<p>Знания за предпазване на живота и здравето - своя и на околните;</p> <p>Знания за безопасна работа при изпълнение на трудовата дейност;</p> <p>Разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира;</p> <p>Описва начините за оказване на първа помощ на пострадали (при пожар, наранявания, ухапвания и др.);</p> <p>Знае правилата за съхранение на машини, съоръжения и инструменти;</p> <p>Знания за опазване на околната среда при изпълнение на конкретната дейност;</p> <p>Знания за ефективно екологично произвеждане и съхранение на селскостопанска продукция.</p>	10
3. Икономически и трудовоправни	<p>Познава общите принципи на трудовото законо-</p>	5

знания и умения.	нотателство, правата и задълженията си като участник в трудовия процес; Познава системите за заплащане на труда, първични документи в селското стопанство и отчетност.	
4. Знания и умения за информационна техника и технологии	Познава общите правила за работа с компютър; Описва възможностите за използване на компютри при изпълнение на трудовите задачи; Използва готови програмни продукти.	5
5. Справяне с предвидими и рутинни задачи на работното място	Разбира изрази и често употребявана лексика, свързана с рутинни задачи на работното място.	5
	Общо	100

5.4.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка за първа степен на професионална квалификация са представени в таблица 7.

Таблица 7

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1. Изпълнение на селскостопанските дейности по специалността.	Умее да отглежда селскостопански култури; Умее да обслужва селскостопански машини и съоръжения; работи с инструменти; Правилно реагира при изпълнение на задачата според конкретните условия; Умее да прави самооценка на извършената работа.	80
2. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и	Не застрашава живота и здравето - своя и на околните, при изпълнение на изпитното зада-	10

опазване на околната среда.	ние; Разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира; Умее да съхранява машини, съоръжения и инструменти; Спазва изискванията да не замърсява околната среда при изпълнение на изпитното задание; Умения за ефективно екологично произвеждане и съхранение на селскостопанската продукция.	
3. Организация на работата	Предварителна подготовка; Почистване и поддръждане на работното място.	5
4. Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на изпитното задание	Осъществява контрол по операции при избора на материали и инструменти при изпълнение на конкретни задачи.	5
	Общо	100

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка за втора степен на професионална квалификация са представени в таблица 8.

Таблица 8

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1. Изпълнение на селскостопанските дейности по специалността.	Умее да прилага усвоените теоретични знания в конкретни практически дейности; Умее да отглежда селскостопански култури; Умее да работи със селскостопански машини, съоръжения и инструменти; Правилно реагира при изпълнение на задачата според конкретните условия; Умее да прави самооценка на извършената работа.	80
2. Здравословно и безопасно упраж-	Не застрашава живота и здравето - своя и на	10

няване на изучаваната професия и опазване на околната среда.

околните, при изпълнение на изпитното задание;
 Знания и умения за безопасна работа при изпълнение на трудовата дейност;
 Разпознава опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагира;
 Умее да оказва първа помощ на пострадали (при пожар, наранявания, ухапвания и др.);
 Умее да работи и съхранява машини, съоръжения и инструменти;
 Спазва изискванията за опазване на околната среда при изпълнение на изпитното задание;
 Умения за ефективно екологично произвеждане и съхранение на селскостопанската продукция.

3. Спазване на изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	Обяснява работата си при спазване на структурната йерархия; Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание.	5
4. Ефективна организация на работното място	Предварителна подготовка; Почистване и поддръждане на работното място.	5
Общо		100

5.5. Удостоверяване на професионалното обучение и образование

Удостоверяването на професионалното образование и обучение се определя съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;

2. свидетелство за професионална квалификация.

За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно Държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета - Наредба № 4 от 2003 г. за документите за системата на народната просвета, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 41 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 47 от 2004 г., бр. 55 от 2005 г. и бр. 47 от 2006 г.).

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия), при предварително сключени договори.

6.1. Учебен кабинет

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване - работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за окачване на табло, платно за прожектиране, дъска за писане, други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала: демонстрационни макети и модели, реални образци, онагледяващи табла, учебни видеофилми, програмни продукти.

6.2. Учебна работилница

В учебни работилници се провежда обучението по практика на професията. Те се оборудват с машини и съоръжения, както и със съответните помагала съобразно усвояваната професия и специалности. Учебните работилници трябва да осигуряват работни места за всички обучаеми и едно работно място за обучаващия.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и с методическите изисквания. За работно място се счита площта, върху която се намират машини, съоръжения и инвентар, необходими за работа. При разполагането на работните места са спазени изискванията за осветеност, необходим работен фронт и функционална близост с необходимите суровини и материали.

Необходимото оборудване за всяка специалност (основни материали, инструменти и машини) е отразено в точка 2 "Профил на професията", графа "Предмети и средства на труда".

6.3. Производствен участък

Основното предназначение на производствения участък е да се прилагат на практика теоретичните знания и да се формират практически умения по професията.

За правилно и безопасно протичане на учебно-производствения процес е необходимо да се обезпечи: работно облекло, лични предпазни средства, медико-санитарни средства и средства, уреди и системи за гасене на пожари.

6.3.1. Производственият участък трябва да отговаря на основните нормативни изисквания за:

- изложение на площта;
- подходящ тип почва;
- възможност за напояване;
- възможност за работа с техника;
- възможност за торене;

- възможност за растителна защита.

6.3.2. Машинно-тракторният парк трябва да отговаря на основните изисквания за:

- определена открита и закрита площ за съхраняване на техниката;
- ремонтна работилница, оборудвана със стендове и инструменти;
- селскостопански машини и съоръжения в техническа изправност;
- изправен ръчен и помощен инвентар;
- площадка за гориво-смазочни материали - почистена от суха растителност и отделена с изорана ивица, широка най-малко 3 м;
- специално оградени складове за химически препарати и минерални торове, отдалечени от жилищни помещения, водоеми и ферми най-малко на 200 м.

6.4. Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на нормативните актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, Министерството на земеделието и продоволствието и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към учебната работилница са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, с ергономичните, естетичните изисквания и с методическите указания.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория:

Право да преподават теория имат лица с висше образование, образователно-квалификационна степен "бакалавър", "магистър" или "доктор" от област "Селско стопанство" според Закона за висшето образование.

7.2. По практика:

Право да преподават практика по отделните специалности имат лица с образователно-квалификационна степен "специалист", "бакалавър", "магистър" или "доктор" по съответната специалност от област "Селско стопанство" според Закона за висшето образование.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс по нови технологии в селското стопанство за актуализиране на професионалните им знания и умения.

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДООИ по професията "Растениевъд"

- Апробиране на ДООИ в обучаващи институции;
- Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДООИ;
- Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.